

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

[Caput XV. Solvuntur objectiones.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

gratiæ & gloriæ. Nec id additur in formulis contritionis, quæ passim extant in piis libellis; quos Ecclesiæ Prælati, & Pastores, corrigere tenerentur, si consideratio ista foret necessaria. Communis ergo Prælatorum & Pastorum sensus est, necessariam non esse; communis item sensus fidelium; utpote quibus certò persuasum est, ad reconciliationem cum Deo, sufficere dolorem de peccatis, quatenus sunt offensa Dei, super omnia amabilis, seu quatenus offensa sunt infinitæ bonitatis, infinitæ majestatis, &c. Deus verò, etiam ut Author naturæ, seu naturalium bonorum, est super omnia amabilis, infinitæ bonitatis, infinitæ majestatis, &c.

311 4°. Si solis naturæ viribus Deum propter se super omnia homo diligere possit, totam naturæ legem iisdem viribus implere poterit. Nam & proximum propter Deum diligere poterit. Qui autem Deum super omnia, & proximum propter Deum diligit, legem implet. In his enim duobus mandatis universa lex pendet & Propheta. At si naturæ lex universa solis naturæ viribus impleri possit, Christus gratia mortuus est: neque enim mors Christi necessaria fuit, nisi ad promerendam gratiam quæ lex impleteretur.

312 Non ignoro, Molinistas quosdam docere quidem, quòd universa lex naturæ solis naturæ viribus impleri possit, sed hoc in absentia gravium tentationum. Verùm imprimis Molina docet, graves tentationes solis liberi arbitrii viribus superari posse, ut vidimus n. 195. & 196. Et reverà hoc doctrinæ ipsius postulat consequentia. Si enim possit homo solis liberi arbitrii viribus Deum super omnia diligere, prædominantem mundi, eorumque quæ in mundo sunt, cupiditatem ista Dei dilectione poterit superare; utpote quæ verè esse nequit super omnia, nisi sit prædominans; nec verè prædominari potest, nisi victa cum suis tentationibus mundi, eorumque quæ in mundo sunt cupiditate. Quæ victa, mundi, & eorum quæ in mundo sunt tentationes vincuntur, nihilque in reliquis præceptis naturalibus arduum superest. Utpote quæ non ob aliud ardua videntur, nisi ex hoc quòd per amorem prædominantem non adhæreatur Deo, sed per cupiditatem mundo, seu iis quæ adversantur Deo. Victa proinde per prædominantem Dei amorem cupiditate, cessat arduitas, secundum illud Augustini l. 3. de doctr. christ. c. 18. *Non est in carendo difficultas, nisi cum est in habendo cupiditas.* Denique tentatio gravis validior non est, quam cupiditas prædominans. Si ergo ista amore Dei super omnia naturali vinci queat; potest & illa.

313 5°. Si solis naturæ viribus Deum propter se homo diligere possit, tam affectivè, quam effectivè super omnia, tam scilicet quoad affectum quam quoad effectum, seu observantiam omnium præceptorum naturalium, ut fieri posse expressè docent plures Molinistæ, & cum ipsis Bonæ-Spei de grat. disp. 4. dub. Tom. I.

4. n. 93. (id tamen intelligens pro tempore brevi, & absente tentatione gravi) ponatur hypothetis, quòd aliquis, qui cum de Deo ut Authore gratiæ & gloriæ nihil audierit, Deum ut Authorem naturæ propter se super omnia modo dicto diligit, omniaque præcepta naturalia sibi nota observet, justitiamque perficiat brevi illo tempore, eodemque tempore moriatur; iste de vita æterna securus esse debet, juxta Augustinum l. de nat. & grat. c. 2. dicentem: *Natura humani generis, ex illius unius prævaricatoris carne procreata, si potest sibi sufficere ad implendam legem, perficiendamque justitiam, de premio debet esse secura; hoc est de vita æterna, etiamsi in aliqua gente... fides eam latuit sanguinis Christi. Non enim injustus Deus, qui justos fraudet mercede justitiæ, si eis non est annuntiatum Sacramentum divinitatis & humanitatis Christi, quod manifestatum est in carne. Enimverò quid faciet humana natura... quæ vel ante non audierat hoc futurum, vel adhuc non comperit factum, nisi credendo in eum, qui fecit celum & terram (id est, ut Authorem naturæ) à quo & se factam naturaliter sentit, & rectè vivendo ejus impleat voluntatem, nullâ fide passionis Christi & resurrectionis imbuta? Quod si fieri potuit, aut potest, hos & ego dico, quod de lege dixit Apostolus: Ergo Christus gratis mortuus est. Si enim hoc ille dixit de lege, quam accepit gens una Judæorum; quanto justius dicitur de lege natura, quam accepit universum genus humanum: si per naturam justitia, ergo Christus gratis mortuus est.*

6°. Vel ille, qui solis naturæ viribus Deum super omnia quoad affectum & effectum, absente gravi tentatione, brevi tempore dilexisset, in istaque dilectione statim mortuus esset, salvaretur, vel non? Neutrum dici potest. Non primum: aliàs salvari quis posset solis naturæ viribus. Quod est Pelagianum. Nec secundum: aliàs de præcepto, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c.* Christus Luc. 10. verè non dixisset: *Hoc fac & vives.* Dicendum ergo, hypothetis illam, pro hoc naturæ corruptæ statu, impossibilem esse; longèque magis impossibile, quòd Molina (apud Thomam de Lemos in Panoplia to. 3. l. 3. p. 2. tr. 2. c. 18. n. 256. & c. 31. n. 479.) docet, quòd præexistente in peccatore lumine fidei, quo homo cognosceret bona gratiæ à Deo accepta, voluntas ipsius, absque auxilio gratiæ, dolere posset de peccatis, ut sunt offensa Dei, gratiæ Authoris, Deumque, gratiæ Authorem, super omnia diligere. Quæ doctrina quam falsa sit, & inaudita (ait Lemos) inferius erit accuratius examinandum. Vide ipsum c. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. Vide etiam declarationes S. Congregationis de Auxiliis supra cap. 12.

CAPUT XV.

Solvuntur objectiones.

Objicit 1°. subtilis Recentior, quæcumque ex Augustino contra Pelagianos dis-

Ecc 2

putante protulimus testimonia, nihil probant contra amorem Dei propter se naturalem. Quandocumque enim, in pugna contra Pelagianos, gratiam exigit ad diligendum Deum propter se, vel ad opera bona; quoties item invehitur in Julianum, admittentem virtutes steriles, operaque steriliter bona, loquitur de gratia perseverantiae, bonumque & virtuosum in summo accipit rigore, pro bono & virtuoso perseveranter, sive vi suâ, mediâ perseverantiâ, de facto perducente ad vitam æternam. Nunquam enim Augustinus, extra illam pugnam (in qua ipsi cum Pelagianis quaestio de sola fuit gratia perseverantiae) negavit opera, ex Dei propter se dilectione facta, posse esse sterilia, id est, non perducentia ad vitam æternam de facto consequendam. In pugna verò illa solum illum Dei propter se amorem, actusque ex illo profectos contendit esse veros, solas etiam illas virtutes esse veras, quorum & quarum vi ad vitam æternam de facto perducimur. Ad quam quia de facto nunquam perducuntur, qui in illis non perseverant, ut reprobi, nullas in ipsis veras virtutes, nullam veram Dei dilectionem, nullos actus verè bonos, in pugna contra Pelagianos Augustinus agnovit; licet extra pugnam illam agnoverit, etiam solis naturæ virtutibus. Sic ingeniosus ille Recentior de grat. disput. 3. n. 169. & disput. 4. n. 58. & 100.

316 Respondeo, nihil horum sustineri posse. 1°.

Quia tota illa objectio glossam continet singularem, tribuitque Augustino (contra Pelagianos disputanti) sensum in Ecclesia peregrinum, imò erroneum. Quia reverà error est asserere, quòd in reprobis, defectu perseverantiae, nullum sit opus verè bonum, nulla vera Dei propter se dilectio, nulla vera virtus, ne illo quidem tempore, quo de peccatis dolent ex sincero Dei propter se super omnia amore, divinaeque mandata & consilia ex eodem observant amore, seseque exercent in operibus poenitentiae, misericordiae, pietatis, castitatis, &c. A quo insulso errore certo certius alienissimus fuit, etiam in pugna illa, eximius hareson errorumque debellator, nec probabile est ipsum commento tam exotico usum in pugna contra Pelagianos.

317 2°. Quia Augustinus, contra Julianum Pelagianum disputans, pluribus argumentis probat, hominem peccare peccato propriè dicto, in omni opere non benè facto; protulitque à veritate alienum est, quod laudatus Recentior ait, eo solo sensu opera illa ab Augustino vocari peccata, quatenus sunt opera ad vitam æternam vi suâ de facto (defectu perseverantiae) non perducentia, ut videbimus cap. . . . At nefas est vel cogitare, quòd Augustinus, contra Pelagianos disputans, reprobos asseruerit, defectu perseverantiae, peccare peccato propriè dicto, omnibus in operibus suis, etiam ex Dei propter se amore factis, etiam de peccatis ex eodem amore dolendo, opera virtutum exercendo, mandata servando, &c.

3°. Contextus seriesque disputationis Augustini contra Julianum (praesertim lib. 4. contra eundem c. 3.) amatorem quemcumque veritatis, oloremque cavillationis, de illius glossae falsitate convincit, manifestèque ostendit, Augustinum, in suis contra Julianum libris, de peccato non arguere conjugalem actum, v. g. factum causâ voluptatis, caterosque actus, etiam ex officio bonos, in Deum non relictos, & absque ulla omnino fide gratiaque exercitos, ob solum perseverantiae defectum, sed ob defectum fidei, debitæque intentionis. Cum istius, non illius defectus faciat mentionem, sacraque testimonia, quæ ad id allegat, procedant de solo fidei ac debitæ intentionis defectu, nec eorum vel unum de perseverantia loquatur, uti nec de defectu ipsius.

Enimverò Augustinus se fundat in testimonio Apostoli: *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* Et in testimonio Salvatoris: *Si oculus tuus fuerit nequam, &c.* Quibus in testimonio certissimum est mentionem esse de fidei & intentionis defectu; non de defectu perseverantiae.

4°. Ingeniosus illius Recentioris fundamentum protulit nullum. Quippe unice se fundat in eo quòd putet, inter Augustinum, Pelagianosque, & Semipelagianos, disputationem non fuisse, nisi de operibus perseveranter bonis, gratiâ perseverantiae, istiusque ad illa necessitate. At contrarium certissimum est, ab omnibusque hæctenus Catholicis adeò constanter traditum, ut opinio illa planè sit singularis, nec videatur posse sustineri.

Si enim de sola gratia perseverantiae Augustinus contra ipsos disputasset, consecrarium foret, ex iis quæ Augustinus contra Pelagianos Semipelagianosque disputavit, Conciliaque & Pontifices, cum eodem Augustino, adversus eosdem declararunt, definiruntque, nihil aliud constare, nisi quòd gratia perseverantiae ad opera perseveranter bona necessaria sit, quòdque gratia ista ex meritis non detur. At hoc est contra sensum totius Ecclesiae, omniumque Catholicorum Doctorum, qui ex disputationibus, declarationibus, & definitionibus illis, sacrisque testimoniis per Augustinum allegatis, probant (velut fide certam) gratiæ necessitatem, nedum ad actus perseveranter bonos, sed & ad initium fidei, & ad quoscumque actus veræ pietatis, etiam in reprobis. Videri possunt quæ hac de re obiter dixi to. I. de Deo distinct. I. n. 398.

Objicit 2°. Omnino possibilis est aliquis amor Dei naturalis super omnia, saltem quoad affectum: eum S. Thomas I. 2. q. 109. a. 3. dicat, quòd homo in statu naturæ integræ non indigebat dono gratiæ bonis naturalibus superaddito, ad Deum super omnia naturaliter diligendum, licet Dei ad hoc eum moventis auxilio indigeret. Ergo non est cur homo, in statu naturæ lapsæ, Deum naturaliter super omnia brevi tempore amare non possit.

Respondeo negando consequentiam cum

S. Thoma ibidem immediate subjungente : quòd in statu naturæ corruptæ indiget homo etiam ad hoc auxilio gratiæ naturam sanantis. Negat proinde S. Doctor amorem Dei super omnia esse homini possibilem in statu naturæ corruptæ, absque auxilio gratiæ naturam sanantis, tamen ei possibilis fuerit in statu integræ, imò etiam fortè in statu naturæ puræ, uti tradit in ejusdem articuli argumento *Sed contra*, nec illud refutat, ut solet, quando argumentum *Sed contra* adversatur conclusioni articuli.

323 Nec S. Doctor glossari potest de dilectione Dei ut Authoris gratiæ & gloriæ. Cùm ut sic absque gratiæ nec in statu naturæ puræ, nec in statu naturæ integræ diligi poterit. Loquitur proinde de amore Dei ut Authoris naturæ, dum absque auxilio gratiæ naturam sanantis possibilem negat in statu naturæ lapsæ, concedens tamen possibilem in statu naturæ puræ & integræ.

324 Obicit 3°. Hoc dictamen, Deus est summum bonum, ergo est super omnia diligendus, naturale est cuilibet intellectui. Ergo dilectio illi correspondens naturalis est cuilibet voluntati. Quidquid enim intellectui naturale est in cognoscendo, voluntati naturale est in appetendo. Respondeo 1°. cum Bellarmino ubi supra c. 8. negando antecedens, intellectum de dictamine practice practico, ad pium erga Deum affectum hic & nunc immediate movente. Hoc enim sensu Apostolus ait, quòd non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est. 2. Cor. 3. Et Milevitanum supra n. 284. *Donum Dei est, scire quid facere debeamus.* Et Fulgentius l. 1. de verit. prædest. & grat. gratiæ tribuit cognitionem, quâ Deus sic cognoscitur, ut ametur.

325 Respondeo 2°. negando consequentiam. Ad ejus probationem nego assumptum, quia, ut S. Thomas sapienter observat l. 2. q. 109. a. 2. ad 3. *magis est natura humana corrupta per peccatum, quantum ad appetitum boni, quam quantum ad cognitionem veri.* Et, ut S. Bernardus ait in lib. de grat. & lib. arb. *non est ejusdem facilitatis, scire quid faciendum sit, & facere, mori v. g. potius quam mentiri, etiamsi naturaliter sciamus moriendum potius quam mentiendum.* Denique, ut S. Franciscus Salesius ait l. 1. de amore c. 17. *peccatum longè magis debilitavit voluntatem humanam, quam obscuraverit intellectum.* Et idè anima nostra, ... majorem habent claritatem in intellectu, ad videndum quantum sit divinitas amabilis, quam vires in voluntate ad illam amandum.

326 Obicit 4°. Lex naturalis, de Deo super omnia diligendo, obligat etiam in statu naturæ lapsæ. Non obligat verò ad amorem impossibilem. Igitur amor ille naturaliter possibilis est in statu naturæ lapsæ. Aliàs ipsum naturæ Author non exigeret: quia, ut talis, nunquam exigit plusquam concedit.

Respondeo argumentum ducere in præcipitium: quia hominem, in statu naturæ corruptæ, Deus, ut naturæ Author, obligat ad totam naturæ legem servandam, & perseveranter servandam, tamen eam sine gratiæ perseveranter servare nequeat, ut Catholici docent contra Pelagianos. Ad argumentum ergo neganda est consequentia: quòd enim amor ille possibilis non sit naturæ corruptæ, absque auxilio gratiæ naturam sanantis, ex ipsius corruptione provenit, cujus Author non est Deus. Et quamvis amor ille homini corrupto possibilis non sit per naturam, possibilis est per gratiam; & idè non est simpliciter impossibile, optimèque S. Thomas 2. 2. q. 2. a. 5. ad 1. dicit, quòd licet homo ad impossibile non teneatur, *ad multa tenetur homo, ad quæ non potest sine gratiæ auxilio, sicut ad diligendum Deum, &c. sed tamen hoc potest cum auxilio gratiæ.*

Obicit 5°. Possumus amore naturali amare parentes, plusquam cæteros qui parentes non sunt. Igitur & Deum, plusquam cætera quæ Deus non sunt, & in quo majorem amabilitatem intellectus naturali lumine ostendit voluntati, quam in ulla creatura.

Respondeo negando consequentiam: quia natura corrupta, suæ corruptionis pondere, magis fertur in amorem sensibilem, quam insensibilem, Deique amorem semper reflectit in bonum suum privatum, nisi sanetur per gratiam. Quia seipsam semper pro fine habet. Et idè probabile est quòd, sibi relicta, ipsorum quoque parentum amorem semper reflectat in bonum suum privatum, bonum ipsorum reputans ut proprium. Et idè de amore purè naturali amicorum.

Legimus quidem nonnullos infideles, aliterum pro altero, vel pro patriæ salute, mortem appetuisse. Sed hoc, quia sibi proposuerunt suam sibi vitam injucundam fore, sine vita amici; vel fore ingloriam, si eam non impenderent pro patriæ salute: atque ita suam sibi vitam proposuerunt, tamquam malum sibi majus morte suâ, sine societate talis amici, vel sine gloria liberata quantum in se erat patriæ.

Obicit 6°. Si amor Dei naturalis super omnia, absque auxilio gratiæ, possibilis non esset, omnia infidelium opera forent peccata. Quia non facta ex amore Dei super omnia, uti fieri debent in sententia nostra. Ipsos etiam Deus ad impossibile obligaret, ad ipsum scilicet amandum super omnia. Quod ipsis possibile non est, utpote privatis gratiæ ad id necessariâ.

Respondeo negando utramque sequelam, utpote fundatam in falso supposito; falsum est enim, quòd omnia opera in sententia nostra fieri debeant ex amore Dei super omnia: cum satis sit quòd fiant ex Dei propter se amore, etiam non super omnia. Falsum quoque quòd infideles in universum privati sint gratiæ, ad Dei propter se amorem necessariâ. Falsum de-

nique, ipsos obligari ad impossibile, dum obligantur ad Dei amorem, ad quem hinc & hunc gratiam necessariam non habent, in penam precedentis peccati, saltem originalis. Quia, ut non obligentur ad impossibile, sufficit quod amor Dei sit ipsis possibilis per gratiam, quam licet non habeant de facto, habent tamen in potentia, quatenus eam à Deo habere possunt per meritum passionis Christi, prout infra pluribus ostenderetur.

330 **Objicit 7°.** damnatam à Pio V. propositionem: *Distinctio illa duplicis amoris, naturalis scilicet, quo Deus amatur ut Author natura; & gratuiti, quo Deus amatur ut beatorum, vana est, & commenticia, & ad illudendum sacris literis, & plurimis veterum testimonis excogitata.* Sed vana est obiectio. Quia, ut rectè Generalis Dominicanorum in Congregatione de Auxiliis (apud Authorem Historiæ Congreg. de Auxil. l. 3. c. 12.) respondit: *Tametsi distinctionem illam duplicis amoris Pius V. & Gregorius XIII. improbari viderint, de viribus tamen liberi arbitrii in actibus amoris naturalis eliciendis nihil decreverunt.* Et vetò nihil obstat agnosci amorem Dei propter se naturalem ex parte objecti, qui tamen ex Deo fit, atque ita supernaturalis ex parte principii. Atque hoc pacto cum sacris Litteris, Conciliis, & sanctorum Patrum veneranda Traditione, Summorum Pontificum Constitutiones facilè conciliantur: cujus conciliationis necessitatem Catholici omnes fateri tenentur.

331 **Objicies 8°.** Dei super omnia dilectio est homini naturalis. Cum voluntas hominis naturaliter inclinatur in bonum; & magis in majus bonum; & maximè in maximum.

332 **Respondeo** Dei propter se super omnia amorem, ex parte principii, non esse naturalem homini in statu naturæ corruptæ, sed in statu naturæ puræ, vel integræ ad summum. Neque (dato, non concessio, quod voluntas hominis, etiam corrupti, naturaliter inclinatur ad Deum propter se amandum) consequens est quod ad id vires habeat sufficientes. Cum aliud sit inclinatio, aliud sufficientia voluntatis. Nec ubicumque est ad aliquid inclinatio naturalis, ibi sunt vires ad illud sufficientes. Anima quippe separata naturaliter inclinatur ad reunionem cum corpore; ad quam tamen vires non habet sufficientes. Cor hominis naturaliter inclinatur ad requiescendum in Deo; in quo tamen requiescere non potest nisi per gratiam.

CAPUT XVI.

Ad actum quemcumque dilectionis Dei propter se, sicut & ad alium quemcumque debitum cum circumstantiis factum, necessaria est gratia per se efficax; non sufficit gratia Moliesticè sufficiens.

§. I.

Proferuntur divina Scripturæ testimonia de ne-

cessitate divinæ gratiæ ad actum quemcumque, debitum cum circumstantiis factum.

333 **Primò** namque Hierem. 30. Dominus ait: *334 Applicabo eum, & accedet ad me. Quis enim iste est, qui applicet cor suum ut appropinquet mihi? Atqui per omnem actum dilectionis Dei propter se, per omnem quoque actum cum debitum factum circumstantiis, homo appropinquat Deo.*

335 **Secundò**, Joan. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Per omnem verò actum, proximè dictum, homo venit ad Christum.

336 **Tertiò**, Joan. 15. *Sine me nihil potestis facere.* 1. Cor. 4. *Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non accepisti?* 2. Cor. 3. *Non quia idonei sumus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est.* Rom. 9. *Non est volentis (benè velle, ut exponit S. Thomas) neque currentis (benè currere) sed miserationis Dei.* Philipp. 2. *Deus est qui operatur in vobis & velle, & perficere, pro bona voluntate.*

§. II.

Testimonia Conciliorum ad idem.

337 **Imprimis** Concilium Africanum 214. Episcoporum in epist. ad Zozimum (quam refert D. Prosper contra Collat. c. 10.) *Pelagio (inquit) & Celestio damnatis, apertissimè confessione fatendum est, gratià Dei per Jesum Christum, non solum ad cognoscendam, verum etiam ad faciendam justitiam, nos per singulos actus adjuvari, ita ut sine illa nihil vera sanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus.* Omnem verò actum, cum debitum omnibus circumstantiis factum, esse verè sanctæque pietatis actum, S. Augustinus docet, & S. Congregatio sapientius resolvit, uti supra demonstravimus.

338 **Similiter** Concilium Sardinense, sub initium sæculi sexti, in insigni epistola contra Semipelagianos à sanctis Episcopis pro fide exulibus conscripta: *Sine gratia liberum arbitrium nihil boni potest, sicut homo sine luce nihil potest videre. Ante largitatem quippe gratiæ est in homine liberum arbitrium; sed non bonum, quia non illuminatum. Proinde nisi gratia detur, bonum ipsum arbitrium non habetur. Sic namque est liberum arbitrium absque dono gratiæ, sicut est oculus sine luce. Nam & oculus ad videndum factus est; sed nisi lumen acceperit, non videbit. Sicut ergo corporis oculus semper indiget lumine accipere, ut ipsum possit aspicere; sic & libero arbitrio hominis nulla potest gratia suffragari cognitio, nisi detur ipsius gratia spiritualis infusio.*

339 **Et** Concilium Arausicum II. can. 9. *Divini est muneris, cum & rectè cogitamus, & pedes nostros à falsitate & injustitia detrimemus. Quoties enim bona agimus, Deus in nobis atque nobiscum ut operemur operatur.* Et can. 20. *Nihil*